

*Калюжна Т.Г.,
кандидат філософських наук,
старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник відділу андрагогіки
ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України
[https://ORCID ID 0000-0003-3118-2575](https://ORCID.ID/0000-0003-3118-2575)*

КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНА ОСВІТА – ПІДґРУНТЯ РОЗВИТКУ АНДРАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРОФЕСІОНАЛІВ У СФЕРІ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ

Зміни та новітні вимоги ринку праці, розвиток суспільства загалом впливають на зміну уявлень про те, яким має бути сучасний фахівець, а тому нагальною проблемою, є розвиток відповідних до сьогодення компетентностей (soft skills) людини для реалізації професійних завдань, саморозвитку та самовдосконалення.

Про важливість компетентісно орієнтованої освіти, володіння необхідними компетентностями викладачем-професіоналом, удосконалення компетентностей у процесі формальної, неформальної та інформальної освіти також наголошується у Висновках Ради та представників урядів «Педагогічна освіта та підготовка вчителів (Кафедра ЮНЕСКО) для педагогічної освіти», зокрема, пункт перший містить такі рекомендації: «Забезпечити перекваліфікацію чи перепідготовку викладачів у закладах вищої освіти дослідницько-практичного спрямування; володіння фаховими знаннями своїх предметів, а також необхідними педагогічними навичками й компетентностями; доступ до програм допомоги на початку професійної діяльності та належної підтримки наставництва протягом усієї кар'єри; заохочення та підтримку впродовж професійної діяльності задля задоволення потреби в навчанні, а також отримання нових знань, навичок та компетентностей через формальне, неформальне та інформальне навчання, у тому числі обмін та стажування за кордоном (Professional Standards for Teachers, 2022).

У загальному професійному розвитку, в освітньому просторі дорослих сутнісний розвиток отримав компетентісний підхід. На думку науковця О. Савченко, загальною ідеєю компетентісного підходу є компетентісно-орієнтована освіта, яка спрямована на комплексне засвоєння знань та способів практичної діяльності, завдяки яким людина успішно реалізує себе в різних галузях своєї життєдіяльності (Савченко, 2010). Формування особистості, її роль у сучасному суспільстві веде до отримання компетенцій, які сприяють відповідним змінам, як у суспільстві так і в освітній площині. Результатом є застосування знань, умінь і досвіду фахівця в практичній діяльності. На застосуванні досвіду, використанні рефлексії набуваються андрагогічні уміння і навички, необхідні в галузі освіти дорослих. Проблема оволодіння дорослими жителями Європи найбільш загальними суттєвими

для життя в сучасному світі навичками здійснюється за допомогою проєкту в галузі освіти дорослих «Life skills approach in Europe» (Доповідь ЮНЕСКО, 2017).

Вітчизняні документи, зокрема, Національна рамка кваліфікацій «...враховує вимоги ринку праці до компетентностей працівників та запроваджується з метою гармонізації норм законодавства у сферах освіти і соціально-трудова відносин, сприяння національному та міжнародному визнанню кваліфікацій, здобутих в Україні, налагодження ефективної взаємодії сфери освіти і ринку праці» (Національна рамка кваліфікацій, 2020) та у інших документах наголошено на професіоналізації педагогічного персоналу шляхом упровадження компетентного підходу у вітчизняну освіту, заповнення прогалін у технологічному забезпеченні під час професійної підготовки працівників освіти та підвищення їх кваліфікації (Лунячек, 2020).

На сучасному етапі розвитку післядипломної педагогічної освіти особливого значення набуває розвиток андрагогічної компетентності педагогічного персоналу. Розглядаючи компетентнісно зорієнтовану освіту як підґрунтя розвитку андрагогічної компетентності професіоналів у сфері освіти дорослих, зокрема, педагогічного персоналу закладів післядипломної педагогічної освіти, наголосимо на компетентностях, які виокремлює дослідниця С. Толочко для фахівця даної галузі освіти дорослих, та акцентує увагу на тому, що носій андрагогічної компетентності повинен володіти:

- системним мисленням;
- навичками аналізу та проєктування освітніх програм особистісного і професійного зростання дорослих;
- здатністю до рефлексивного аналізу якості здійснення організаційної та науково-методичної діяльності;
- навичками організації групової роботи, ефективного педагогічного спілкування зі слухачами, а також методами педагогічного впливу;
- змістом, сучасними методами, формами навчання дорослих на основі положень андрагогічної науки; технологіями побудови навчального процесу;
- способами мотивації слухачів до неперервного навчання та розвитку, конструювання соціально-педагогічних, рольових та ігрових ситуацій, що приводять у дію механізми самоорганізації та саморозвитку, стимулюють до творчої активності (Толочко, 2019).

Як зазначає дослідниця А.Самко, зміст діяльності андрагога настільки багатофункціональний, багатокомпонентний та багатоплановий, що його можна визначити як «надпрофесійний», а тому «...андрагогічна компетентність педагогічного персоналу містить ряд загальнокультурних і професійних компетентностей: загальних і спеціальних, в залежності від соціального запиту і конкретних освітніх потреб дорослих учнів» (Самко, 2021).

Професіоналізація педагогічного персоналу сучасних закладів післядипломної педагогічної освіти зумовлюється необхідністю володіння андрагогічною компетентністю, яка проявляється у здатності створювати

оптимальні умови для навчання дорослих та інших важливих компетенціях, що стосуються здатності фахівця працювати з іншими, працювати зі знанням, технологіями та інформацією.

Отже, компетентнісно орієнтована освіта як підґрунтя розвитку андрагогічної компетентності професіоналів у сфері освіти дорослих засвідчує застосування компетентнісного підходу у розвитку андрагогічної компетентності педагогічного персоналу закладів післядипломної педагогічної освіти, забезпечуючи багаторівневість професіоналізації педагогічного персоналу в галузі освіти дорослих.

Література

1. Доповідь ЮНЕСКО. Переосмислюючи освіту. Освіта як загальне благо? URL : <http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002325/232555r.pdf> (дата звернення 22.02.2022 р.)
2. Луначек, В. Е. (2020). Компетентнісний підхід як методологія професійної підготовки у вищій школі. Нова педагогічна думка. №2 (102). URL: <http://npd.roippo.org.ua/index.php/NPD/article/view/165/137> (дата звернення 15.03.2022 р.)
3. Національна рамка кваліфікацій від 23 листопада 2011 р. (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 р. № 519) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/519-2020-п#n2> (дата звернення 21.02.2022р.)
4. Савченко, О. П. (2010). Компетентнісний підхід у сучасній вищій школі. Педагогічні видання. е-журнал «Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку» / Поточні номери журналу та їх автори / Випуск №3 URL: http://www.intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_vypuski_n3_2010_st_16/ (дата звернення: 22.05.2022р.)
5. Самко, А. М. (2021). Особливості андрагогічної компетентності педагогічного персоналу закладів післядипломної педагогічної освіти / Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи: зб. наук. пр. / [редкол. Л.Б. Лук'янова (голова), Аніщенко О.В. (заступник голови) та ін.]; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ, 2021. Вип. 2 (20). С.138.
6. Толочко, С. (2019). Теоретичні й методичні засади формування науково-методичної компетентності викладачів у системі післядипломної освіти : дис. доктора пед. н. Київ. С. 137.
7. Professional Standards for Teachers. URL: <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20110202160117/http://www.tda.gov.uk/teacher/developing-career/professional-standards-guidance.aspx> (дата звернення: 10.05.2022).